

KIRSTEN RØNNE

SLÆGTSFORSKNING OG SLÆGTSKABSFORSKNING

Entré

Illustrationen på dette temanummers omslag viser et femgenerationersstamtræ. Fra en bred og solid stamme (Agnete og Svend, min farmor og farfar) strækker grenene (generationerne) sig opad og ud i fremtiden. Parrets seks børn blev til 12 børnebørn, der igen er blevet til 28 oldebørn, som foreløbig er blevet til 20 tipoldebørn. Det store spring fremad sørgede Agnete og Svend selv for ved at få seks børn. Herefter har man sådan set blot reproduceret sig selv, hvert par har i gennemsnit fået to børn.

Agnete var en ud af 12 søskende født og opvokset på proprietærgården Kvistgård ved Holstebro. Svend voksede op på den nærliggende præstegård i Vejrum. Sammen bosatte de sig efter deres giftermål i København, hvor han senere blev ansat som konservator ved Statens Museum for Kunst.

De 12 søskende fra Kvistgård ved Holstebro og deres forældre har dannet udgangspunktet for et studie af slægten. Forskningen blev udført af fire efterkommere og i 1959 blev den digre „Stambog“ trykt. Værket kan dokumentere slægten tilbage i ren mandslinje til Mikkel Sørensen Riber, som var borgmester i Sæby og døde 1587.

Stambogen er inspirationskilden for familiens slægtsinteresserede, som forfølger dens oplysninger og forsøger at supplere dem. Der er dannet en lille slægtsforening, som afholder træf hvert andet år med forskellige selskabelige indslag. Et år opførtes således et lille teaterstykke omhandlende begivenheder, som er omtalt i slægtsbogen. Der kan også være orientering om nye fund af spor efter slægten, som regel i det jyske. Man har været på ekskursioner til Nordjylland med besøg på Kvistgård og på Mors, som også er et „sted“ for denne familie. På det sidste har slægten fået sin egen hjemmeside, endda med engelsksproget version til glæde for interesserede efterkommere i USA.

Illustrationen på forsiden vidner om, at antropologer ikke er alene om at interessere sig for slægt, men der er en væsentlig forskel på lægmandens slægtsforskning og antropologiens slægtskabsforskning. Den første kan siges at være en del af en historieforskning, beskæftigende sig med historiske kendsgerninger, anvendende historiske kilder og kun med få konklusioner, hvad angår samfundets sociologi. Antropologiens slægtskabsforskning beskæftiger sig med, lad os i første instans sige, *mange forskellige ting* – som artiklerne i temanummeret også skal vise.

Slægtsforskning

At forske i slægt er en meget udbredt hobby her i landet. Følgende typisk dansk skik har udøverne fundet sammen i foreninger. Disse foreninger udgiver medlemsblade og publikationer. På højskoler og aftenskoler afholdes der kurser i slægtsforskning med godt fremmøde. Der findes efterhånden talrige forskellige computerprogrammer, som kan hjælpe med at få orden på lægmandens indsamlede data.

Denne interesse er ikke kun et nyere modelune. Nogle af de foreninger, hvor interesserede kan være medlemmer og dyrke slægtsforskning, har eksisteret i årevis. Den ældste er Samfundet for Genealogi og Personallhistorie, som stiftedes allerede i 1879.¹ Selskabets grundlæggere og medlemmer var det højere borgerskab og formålet var udgivelsen af *Personalhistorisk Tidsskrift*. Dette tidsskrift udkommer stadig og udsendes til selskabets cirka 1000 medlemmer, som nu er et broget udvalg af den danske befolkning over hele landet.

Paraplyorganisationen Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger stiftedes i 1981 og udgør bindeleddet til 36 medlemsorganisationer med tilsammen godt 4000 medlemmer. I landet som helhed findes der nok mere end 50 foreninger, stort set alle med lokalt udgangspunkt. Lokalhistorie og slægtsditto er til dels sammenfaldende interessefærer. Slægt og lokalitet følger ofte fælles spor.² For eksempel hedder medlemsbladet for Slægtshistorisk Forening for Storkøbenhavn *Slægt og Staun*. Navnet pryder forsiden i gotiske bogstaver.³

Slægtsforskere synes at have fundet sig godt til rette i informationssamfundet, med brugen af internet og computere i det hele taget. Selv de små lokalforeninger har hjemmesider, og foreningens bestyrelsesmedlemmer har alle e-mail-adresser. I 1987 stiftedes DIS – Danmark (Databehandling i Slægtsforskningen). Dette er en landsdækkende specialforening, som har til formål at orientere om brugen af elektroniske medier i slægtsforskningen. Foreningen har omkring 2000 medlemmer over hele landet, som to gange om året får medlemsbladet *Slægt & Data*. Foreningens har sin mission i blandt andet at orientere om alle de arkiver, som efterhånden bliver tilgængelige via nettet eller på anden måde bliver elektroniske.⁴

Den popularitet, som slægtsforskningen i øjeblikket nyder godt af, skyldes til dels, at de såkaldte *store generationer* (født omkring anden verdenskrig) er kommet i den alder, hvor slægtsforskning bliver interessant. Det er ikke de unge, der er slægtsinteresserede, i al fald ikke her i landet. Det er vel individuelt, hvad der driver en slægtsforsker, men nostalgi nævnes ofte som drivkraften forbundet med en slags identitetssøgen. Midt i 1800-tallet, da slægtsforskning også blev praktiseret, lå der en national betonet identitetssøgen til grund. Noget af det samme kunne gøre sig gældende omkring sidste verdenskrig. Det er en mulighed, at en ny bølge nationalisme, eller nationalt sindelag, kunne vende tilbage og folde sig ud inden for slægtsforskningen.

Slægtsforskeren kan nære et ønske om et sted i fortiden at finde et bevis for eller tegn på at være positivt arveligt belastet. Det at have aner med en vis social status kan glæde en *ganske almindelig dansker*. Aner med specielle egenskaber, kunstneriske eller mentale, er også velkomne. Det giver en tro på at have del i en arvemasse, til gavn for ens personlige identitet.

Men de fleste slægtsforskere får nok hurtigt et mere jordnært forhold til deres forskningsfelt. Finder man ikke aner af position, kan man være glad for blot at kunne stadfæste

sin slægt noget tilbage i tiden. Rigtig mange finder imidlertid interessante eller kendte historiske personer i deres ophav. En af grundene er, at de personer som har efterladt sig flest skriftlige spor, er de der har beklædt højere poster i samfundet. En anden grund er ren matematisk. Et par som i 1500-tallet fik seks børn kan være blevet til rigtig mange her i 2000-tallet.

Derfor kan man måske med sin fornuft sige sig, at en forfader kun har lidt indflydelse på, hvordan du selv er eller bliver. Men det er dog alligevel slående, hvordan man igennem generationer kan genkende fysiske karakteristika.

Slægtsforskning har også tiltrækning i kraft af det detektivarbejde, som det indbefatter. Man skal være systematisk i sin søgen. Og man skal have held også. Slægtsforskeren skal have kendskab til de kilder, der kan levere de rette informationer, og som kan verificere ellers usikre antagelser. Heri ligner slægtsforskningen historieforskningen. I sin mere videnskabelige variant genealogien, er der klart tale om en historisk disciplin, som beskæftiger sig med historiske kendsgerninger benyttende historiske metoder blandt andet kildekritiske.⁵

Med den enkelte som udgangspunkt kan der via slægtsforskningen skabes en personalhistorie, som er en pendant til, men ikke identisk med, det, vi i antropologien kalder livshistorien. En personalhistorie kan siges at være et stykke empirisk historiskrivning med en mere eller mindre kendt person som omdrejningspunkt. Personen bliver en repræsentation af „os selv“. En livshistorie er et stykke etnografi med et liv som centrum, et liv, som ofte er levet i en „afsides“ kultur, hvor skriftlige kilder er mangelfulde. Livshistorien ønsker at fortælle om livet et bestemt sted og i en bestemt tid (tid er dog mindre væsentlig) snarere end om en bestemt person. Personen bliver en repræsentant for „kulturen“. Ofte vil livshistorien beskæftige sig med en person i en kultur, hvor netop personbegrebet adskiller sig fra det, vi i vort samfund omgiver os med.

I *Håndbog i slægtsforskning* (Worsøe 2001:194) opstilles en liste over 12 faldgruber og nyttige råd. De fleste er almindelige kildekritiske og praktiske, for eksempel altid at nedskrive kilden ordret og fuldstændigt, andre råd er mere specifikke og nogle er pudsige. Her skal fremdrages to gode råd, som kan sætte forskellen på lægmænds slægtsforskning og antropologisk slægtskabsforskning lidt i relief:

Nr. 1: Husk at spørg de gamle, inden det er for sent.

Nr. 2: Tro ikke på alle familietraditionerne. (Tradition betyder i denne sammenhæng mundtlig overlevering).⁶

For slægtsforskere er de mundtlige kilder af naturlige grunde ikke de primære. En samtale med en gammel slægtning kan dog afklare forhold, som kan være en hjælp ved senere arkivstudier. Den chance bør ikke forpasses. Når slægtsforskeren rådes til at få spurgt, før det er for sent, klinger det velkendt i en antropologs øre. De tidlige antropologer nævnte ofte, at man kom i 12. time, hvis det skulle lykkes at indsamle viden om naturfolkene (se Thisted dette nummer). Denne indstilling har i visse sammenhænge, især omkring etnografiske og kulturhistoriske museer, holdt sig levende længe og gør sig måske endnu gældende? (Sørensen 1993).

I forbindelse med råd nr. 2 står der andetsteds i håndbogen, at slægtsforskeren må være forberedt på skuffelser, hvis familietraditionen har gået på, at man nedstammede fra grever og kongelige (Worsøe 2001:24). Det, der kaldes de *dårlige familietraditioner*, viser sig nemlig oftere end de *gode* at være sande!

Slægtskabsforskning

Som antropologer forholder vi os helt anderledes til råd som nr. 1 og 2. Vi beskæftiger os med at spørge de gamle ud og tror så meget på *familietraditionerne*, at vi ligefrem lægger dem til grund for vore studier. Vi er naturligvis ikke blinde for historiske kendsgerninger, men de er ikke endegyldige for os. Den gode fortælling er blevet et vigtigt omdrejningspunkt for megen antropologisk forskningsaktivitet, hvor den ses som kulturelle og personlige udtryk for livets gang. De samme fortællinger ville slægtsforskeren henvise til kassen med uvidenskabelige, dvs. udokumenterbare, skrøner. Antropologiske data er således af en helt anden karakter end slægtsforskerens eller genealogens.

På den anden side, skal det hele heller ikke for antropologen drukne i snak. Spørg efter det, du ikke ser! Sådan hed det i et gammelt salgsslogan, som skulle fortælle, at butikken havde et uendeligt vareudbud – det, du søgte, fandtes sikkert et eller andet sted på lageret. Så bare spørg! Dette udsagn skal på sin egen bagvendte måde henlede opmærksomheden på deltagerobservationens fortræffeligheder. Man kan nemlig *ikke* spørge sig til alt! Det er klart at foretrække, at antropologisk arbejde bygger på deltagerobservation, i det mindste observation (og ikke at forglemme også gerne historiske kilder). Her kommer konteksten til at spille en rolle, som den vil have svært ved i et arbejde udelukkende byggende på interview. For selv om der her er blevet talt varmt for at „tro på familietraditionen“, så er det bedst, at der observeres, samtidig med at der lyttes.

Lad os tage et lille tilbageblik på slægtskabsforskningen i den tidlige antropologi.

Den genealogiske metode

I antropologiens tidlige akademiske barndom udgav British Association for the Advancement of Science mellem 1874 og 1912, fire udgaver af *Notes and Queries on Anthropology*. Her har man et vidnesbyrd om brugen af ikke-professionelle til indsamling af etnografisk materiale. Formålet med *Notes and Queries* var at formulere en introduktion til antropologien mundende ud i nogle spørgsmål, som andre rejsende, for eksempel missionærer og handelsfolk, kunne anvende ved indsamlingen af data til den ekspanderende antropologiske videnskab.⁷

I 1912-udgaven skrev W.H.R. Rivers flere afsnit i den del, der hed „Sociologi“. Han skrev blandt andet om social organisation, hvor han lancerede sin navnkundige genealogiske metode. Metoden faldt fint i tråd med den tids bestræbelse på at understrege antropologiens (og sociologiens) (natur)videnskabelige forankring. Mange af de nye antropologer var kommet til antropologien fra fag som biologi og medicin, hvorfra de medbragte empiriske metoder og positivistisk teori.⁸

Rivers understreger, at den genealogiske metodes første regel *er at tilnærme sig det abstrakte via det konkrete*. Som en af metodens fordele understreger Rivers, at den sikrer mod indflydelsen fra civiliserede kategorier, altså sikrer objektivitet og modvirker etnocentrisme.⁹ Rivers nævner i denne sammenhæng, at der skal anvendes så få termer som muligt. Ved indsamling af stamtavler anbefales det kun at anvende termerne: far, mor, barn (pige eller dreng), ægteemand og kone. Ved udelukkende at bruge disse få termer skulle det være muligt at spørge sig frem til udbredte stamtræer og faktisk kortlægge hele småsamfunds indbyrdes slægtsforhold.¹⁰

Selv om termen *far* almindeligvis kan dække en stor kategori af mænd, mener Rivers, at den enkelte selv udmærket kan stadfæste, hvem af dem der er den sande far. Ud over det slidsomme spørgearbejde med at indkredse alle relationerne i en afstamning må der også spørges til den sociale arbejdsdeling og til lokale tilknytninger.

Rivers nævner, at man skal passe på med de unge informanter, da genealogisk viden er meget udbredt blandt de *lavere racer*, men det er en viden, som tager lang tid at erhverve sig, hvorfor det er de gamle, som er eksperterne (spørg de gamle!).

Rivers anbefaler kraftigt sin metode og siger, at den gør det både muligt, ja, endda let, efterfølgende at gøre springet fra det konkrete til det abstrakte, hvor man kan udtrække klassifikationssystemerne, hvad angår samfundets slægtskab.

Ligesom slægtsforskeren får gode og praktiske råd i håndbogen, giver Rivers i *Notes and Queries* nogle helt praktiske råd. Det drejer sig blandt andet om at skrive mandenavne med store bogstaver, stednavne med rødt blæk, ved giftermål at placere mandens navn til venstre for kvindens m.m. Det synes ikke at være en hel let opgave at få de rette data indsamlet og overgivet i en forståelig form til lænestolsantropologen hjemme i Cambridge. Indsamlinger ved hjælp af *Notes and Queries* og ifølge den genealogiske metode kan minde om slægtsforskningens higende og søgende lægmænd i de danske arkiver af forskellig art. Ude i det fremmede fandtes arkivet blot i hovedet på en repræsentant for en såkaldt laverestående kultur og skulle systematisk tales frem.

Vi har nogen indsigt i, hvordan denne arbejdsdeling mellem en ikke-antropologisk indsamler og en videnskabelig teoretiker forløb i datidens virkelighed. Sir James Frazer, forfatter til *The Golden Bough* (1922), kan siges at være prototypen på en lænestolsantropolog. Han havde for eksempel et tæt samarbejde med Walter Baldwin Spencer (og F.J. Gillen) omkring blandt andet slægtskabssystemerne i Australien. I udgivne brevvekslinger mellem Frazer og Spencer, fremstår deres forhold byggende på en udveksling af *facts mod teorier* (Marett & Penniman 1932). Spencer havde en naturvidenskabelig baggrund, hvorimod hans kompagnon Gillen ikke havde nogen videnskabelig uddannelse, men i mange år havde været ansat ved telegrafvæsenet i Australien. Mellem Spencer og Gillen fungerede en gensidig aftale om, at Gillen holdtes helt fri af teoretiske påvirkninger. Han skulle forblive et fordomsfrit, ubesmittet redskab i indsamlingsarbejdet.

På trods af dette tidstypiske fokus på vigtigheden af adskillelsen mellem empiri og teori nævner Frazer over for Spencer, at han godt kan forestille sig den dag, hvor det skriveri, han selv præsterer, og som han kalder *blot spekulativt*, vil blive afløst af bøger som Spencers: Bøger, der indeholder grundige observationsdata og bygger på fyldig viden, vil aldrig blive overflødiggjort, mener Frazer (Hyman 1962:230).

Slægt ud over alle grænser

Den antropologiske slægtskabsforskning i dag fylder måske ikke meget i det samlede akademiske antropologiske landskab. Men de emner, der kan tages under behandling under rubrikken slægtskabsstudier, er dog mangfoldige.

Keesing definerer i ordlisten bag i sin grundbog slægtskab (kinship) således: „Relationer baseret på eller formet over den kulturelt anerkendte forbindelse mellem forældre og børn (og herfra strækkende sig ud til søskende og gennem forældre til fjernere beslægtede“ (Keesing 1981:513).

Forbindelsen forældre og børn er i centrum i Keesings definition, som også i Rivers' forståelse, men det er den kulturelle anerkendelse, som i sidste ende bestemmer, hvem der skal anses som værende forældre og børn! Her er ikke et ord om blod eller natur, skønt det unægteligt er svært at tænke slægt uden. Naturen er et stærkt kulturelt symbol, som er fremherskende i vestlig forståelse af slægt. Vor almindelige forståelse er nok, at det er blod (og gener), der gør os beslægtede, men blod og gener er ud over at være naturlige også *kulturlige*.

Den antropologiske *slægtskabs*forskning har efterhånden bevæget sig der ud, hvor det er de kulturelle slægtskabslignende forhold, der udforskes. Dette gøres blandt andet med det formål at belyse karakteristika ved de mere oprindelige kulturelle slægtskabsformer. På den anden side kan *relatedness/forbundethed*, et begreb, som tilskrives Janet Carsten (Carsten 2000), ses som et eksempel på, at relationer og gensidige forpligtelser, som oprindeligt blot forventedes i slægtskabs- eller slægtskabslignende forhold, nu kan blive udforsket og forstået mere eller mindre i deres egen ret.

I dette nummer af *Tidsskriftet Antropologi* belyser artiklerne slægtskab mange forskellige steder på jorden og i mange forskellige kulturelle sammenhænge. Ud over Danmark, som er referencepunkt i flere tilfælde, drejer det sig om Caribien, Grønland, Israel, Kenya og Pakistan. I de fleste tilfælde drejer det sig om slægtskab, som Rivers ikke ville have fundet plads til i sin genealogiske metode. De fleste artikler vil udfordre etablerede forståelser og den læge slægtsforskere kulturelle forståelse af, hvad der i slægtsammenhæng er relevant. Ja, de omhandlende cases kan ligefrem virke truende over for det, som opfattes som normalen i dagens Danmark. Her tænkes især på Maruska Mosegaards artikel om homoseksuelle mænd, der vil være forældre, og også på de barnløse par i Helene Goldbergs artikel, som søger sæddonation. Sidstnævnte sker dog med både religiøs og statslig „velsignelse“. Den almindelige forståelse af, at der et eller andet sted, til grund for det kulturelle, findes en naturlig basis, er ved den menneskelige dygtighed og opfindsomhed udfordret.

Skal vi vende tilbage til det mere fredsommelige råd fra slægtsforskeren om at spørge de gamle (før det er for sent), følges dette i de fleste artikler. Vel at mærke, hvis vi tillader os at udvide forståelsen af at være gammel til også at omfatte det *at være gammel i gårde* og altså ekspert på sit felt. Artiklerne kredser naturligt nok omkring de velvalgte gode informanter. I Helene Goldbergs artikel repræsenteres de „gamle“ for eksempel af både de religiøse autoriteter, af de erfarne læger på klinikkerne og af de prøvede patienter. I Rytters artikel ser vi netop en konflikt mellem de gamle og de unge, som i en eller anden grad bytter position. I modsætning til, hvad man skulle forvente i den udvidede familie, er det de unge, som ønsker at vende tilbage til fødelandet. Den ældre far mister sin autoritet, når den unge overtager de ønsker for livet, som man skulle tro, den gamle, havde eneretten til.

I Karen Fog Olwigs artikel er de gamles magt realiseret som gruppens kulturelle kapital og repræsenteret via en stor begravelse som en sidste manifestation; en begravelse, som kan ses som en styrkelse af den sociale gruppe i diaspora via dens forhold til oprindelsesstedet.

En gammel dansk nationalhelt fra de polare egne, Knud Rasmussen, toner fint igennem i Kirsten Thistedes artikel, hvor han kommer til orde med sine usentimentale holdninger til kulturmødets realiteter og en realistisk indstilling til 12. time-problematikken.

I Birgitta Frellos artikel kommer de ellers temmelig umælede gamle til orde via arkiver og deres unge efterkommere. Det drejer sig om slaver på blandt andet de tidligere Dansk Vestindiske Øer. Man følger i artiklen, som finder sit materiale i en tv-serie, hvorledes efterkommere af disse slaver genfinder deres slægtskab, og hvilke følelser det medfører.

De gamle, her svigerfamilie og traditionerne, gør sig stærkt gældende i Lene Tegllus' artikel, som omhandler en ung enke i Kenya. Den unge kvinde vægrer sig ved at følge traditionen og lade sig overtage af en levir efter sin mands død. Det kan hun have flere grunde til. Men ved at bryde denne tradition – som ikke kun er en mundtlig overlevering – udsætter hun sig selv og sine børn for udstødelse af familien, dvs. sin afdøde mands familie. Hun er herefter henvist til at søge støtte i en enkegruppe, som bliver en slags erstatning for familieskabet.

Mindre dramatisk forholder det sig åbenbart i slægtskabet mellem dyr og mennesker, som er Tine Tjørnhøj-Thomsens emne. Det viser sig, at dyr i høj grad kan indgå i slægtskabsbetonede forhold til mennesker, men at der bestemt er grænser. Relationen viser sig både i praksis og i brugen af dyrereferencer i sproglige sammenhænge.

Ingen af artiklerne har noget problem med, at deres forskningsfelt bevæger sig eller står over for at forsvinde. Antropologien er smidig. Hvis nye tilstande skaber forandrede forhold, så meget des bedre, så er det, det vi forsker i! Hvor tit hører man ikke udsagnet, at dette eller hint ikke er en statisk tilstand? Vi kan forholde os antropologisk til arkivmateriale, gamle bøger og til tv-serier, det er tilgangen, som er vigtig, ikke forskningsobjektet som sådan.

Den svenske „fætter“

For cirka tre år siden fik jeg uventet en opringning fra en ældre herre i Stockholm. Han havde faktisk en dansk mor, og vi var i familie (på min farfars linje). Han var interesseret i slægtsforskning og havde studeret både sin danske mors familie og sin svenske fars. Jeg havde pludselig fået en „fætter“, med hvilken betegnelse han da også underskriver sig i sine lange breve.

Han fortalte mig om et skrift, som han var i besiddelse af, og som han i fotokopi også havde overgivet Rigsarkivet. Det var „livserindringer“ skrevet af en vis August med mit efternavn i 1899. Den svenske herre syntes, at det var en meget interessant beretning, da denne August havde levet i så omskiftelige tider. Han var født i 1819. Han var udlært skrædder, havde gået på valsen og havde arbejdet i Paris under revolutionen 1848. Senere var han kommet til Danmark og havde blandt andet været tilknyttet Hotel d'Angleterre som turistguide for meget velhavende gæster.

Senere fik jeg det meste af levnedbeskrivelsen med posten, en fotokopi af en håndskrevet sag. Det, der interesserede mig mest, var, at August, som var født i Frederikssund (faderen var regimentskirurg under Fredrik VII), otte år gammel var blevet sendt til opfostring i et schweizisk missionshus, han kalder det også en „opdragelsesanstalt“. Grunden til, at August og en af hans brødre således blev sendt bort, var, at otte børn i familien var for meget. I beretningen står der ikke noget om, at moderen var psykisk syg, men det var vist årsagen.

Jeg synes ikke, i samme grad som den gamle herre, at skildringen er så enestående, og jeg har lidt svært ved at brænde for en publicering, som min svenske slægtning godt ville have mig til at arrangere. Jeg kunne bedre tænke mig at udvide den gamle biografi med en nyere og inddrage den gamle herre selv og hans interesse i slægt. Han kan imidlertid ikke rigtig se, at det skulle være af interesse for offentligheden, selv om han gerne beretter om sig selv, dog i kort form.

Jeg er igen blevet kontaktet, og der er blevet udvekslet breve mellem „kusine“ og „fætter“. Jeg har prøvet, at få svar på to spørgsmål: Hvordan fandt min fætter frem til netop mig? Og hvordan er han kommet i besiddelse af Augusts biografi? I indledningen til det sidste brev, jeg har fået, står der:

Det var virkelig i sidste øjeblik, at vi fik kommunikation igen. Jeg befinder mig nemlig i et meget kritisk leje, hvor jeg drastisk taber hukommelsen. Begivenheder og fakta, der endnu for en kort tid siden fandtes urokkeligt i min bevidsthed, forsvinder ligesom i et hul ...

Jeg er her stødt hovedet mod muren, tiden er løbet ud. Men spørgsmålet er: Hvad betyder det for en antropolog?

Noter

1. Navnet var oprindeligt: Samfundet for dansk-norsk Genealogi og Personalhistorie. Nordmændene dannede i 1926 deres egen forening: Norsk Slektskapshistorisk Forening.
2. Den eneste forening, jeg er stødt på, som ud over de store landsdækkende sammenslutninger ikke har en lokalhistorisk basis, er Jødisk Genealogisk Selskab i Danmark. Det understreges endda, at der *ikke* er tale om et *Dansk-Jødisk Selskab*.
3. De små foreningers formålsparagraf ligger meget i tråd med denne fra Roskilde Slægtsforskerforening: „Selskabets formål er at vække og vedligeholde interessen for det genealogiske og personalhistoriske studium på Roskildeegnen og at oplyse om genealogisk forskning. Det er endvidere selskabets formål at fremme udgivelser af personalhistoriske værker“ (www.roskildeslaegt.dk).
4. Der findes flere store databaser på nettet med appel til slægtsforskere, for eksempel DAISY, Dansk Arkivalieinformationssystem. Af mere kuriøs karakter er en stor database ved migrantmuseet på Ellis Island, www.ellisland.org, hvor man kan finde sin onkel Hans på de gamle passagerlister, hvis han var en af de 22 millioner, der mellem 1892 og 1924 steg i land ved Ellis Island, USA. Mormonerne har alverdens kirkebøger og andre registre liggende på kæmpe databaser til afbenyttelse. Her er der tale om 6-700 millioner personer. Rootweb World Connect Project har som mål at skabe et verdens stamtræ og er godt på vej med 60 millioner personer i basen. Her opfordres man til at indsende sit stamtræ og være med i opbygningen.
5. Genealogien er af Herodot blevet betegnet historiens mor (Den Lille Salmonsens 1940). Man kan her tale om en parallel til antropologien, hvor slægtskabsforskningen også er et tidligt og helt centralt aspekt af faget. Robin Fox udtrykker det således: „Slægtskab er for antropologien, hvad logikken er for filosofien eller nøgenmodellen for kunsten; den er den basale disciplin inden for faget“ (Fox 1971 [1967]:10).
6. Nogle andre råd fra listen lyder således: Nr. 7: Rækkefølgen vielse, død, fødsel er ofte den sikreste. Nr. 8: Husk at notere fadderne op. Nr. 9. Efterse altid konfirmationen. Nr. 11: Hans Nielsen behøver ikke være søn af Niels Hansen på samme gård (Worsøe 2001).
7. Formålet er formuleret således i 1874: „... at fremme rejsendes nøjagtige antropologiske observation og at gøre dem, der ikke selv er antropologer, i stand til at levere den information, som ønskes, i forbindelse med den videnskabelige antropologiske forskning hjemme“ (Notes and Queries 1912).

8. Rivers havde en baggrund fra St. Johns College i Cambridge, hvor han arbejdede med fysiologi og eksperimentel psykologi.
9. Metoden kan minde om James Spradleys sværgen til brugen af de indfødte begreber som et metodisk middel til en forståelse af selv samme termer (Spradley 1979).
10. En af de ting, som vort slægtskab indebærer, er afstamning fra kong Hans af den oldenborgske æt!

Litteratur

- Carsten, Janet (ed.)
2000   Cultures of Relatedness: New Approaches to the Study of Kinship. Cambridge: Cambridge University Press.
- Den Lille Salmonsens
1940   Bind X. København: J.H. Schultz Forlag.
- Fox, Robin
1971 [1967]   Kinship and Marriage. An Anthropological Perspective. Middlesex: Penguin.
- Freire-Marreco, Barbara & John Linton Myres (eds.)
1912   Notes and Queries on Anthropology. London: The Royal Anthropological Institute.
- Hyman, Stanley Edgar
1962   The Tangled Bank: Darwin, Marx, Frazer and Freud as Imaginative Writers. New York: Atheneum.
- Keesing, Roger M.
1981   Cultural Anthropology. A Contemporary Perspective. New York: Holt, Rinehart and Winston Inc.
- Marret, R.R. & T.K. Penniman (eds.)
1932   Spencer's Scientific Correspondance with Sir J.G. Frazer and Others. Oxford: Clarendon Press.
- Spradley, James P.
1979   The Ethnographic Interview. Fort Worth: Holt, Rinehart and Winston Inc.
- Sørensen, Bo Wagner
1993   Kapløb med tiden. I: Claus Andreassen m.fl. (red.): Grønlandsk kultur- og samfundsorskning 93. Nuuk: Ilisimatusarfik/Atuakkiorfik.
- Stambog for de tolv søskende Steenstrup på Kvistgård
1959   Trykt som manuskript. Odense.
- Worsøe, Hans H.
2001 [1987]   Håndbog i slægtshistorie. København: Politiken.

